

Постригань Е.О., Паній Я.Р.

студенти

Національний університет «Одеська юридична академія»

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ

На сьогоднішній день все більш підтверджується думка в суспільстві про те, що Україна досягла певної вичерпаності початкового етапу свого розвитку як незалежної європейської держави. Саме зараз для України цей аспект набуває особливого значення, а тому нагальною є потреба у визначенні стратегії і тактики подальшого її суспільно-політичного розвитку. При цьому необхідно виходити з того, що існуюча велика диференціація сучасних тенденцій сьогодні, має можливість призвести до укорінення в Україні політичного режиму, а саме такого, що є досить поширеним в деяких регіонах світу і узагальнено називається гібридною демократією. Для українського народу дуже важливо не допустити подібного не найкращого майбутнього. А для цього, в першу чергу потрібно визначити кінцеві орієнтири і пріоритети, які б сформували істотно іншу, більш реальну суспільно-політичну перспективу.

Якщо звернутись до теоретичних засад, то насамперед ми маємо змоделювати ситуацію, а саме методологію її когнітивного аспекту. Під когнітивний підходом розуміється рішення традиційний для даної науки проблем методів, що враховує когнітивний аспекти, в які включаються процеси сприйняття, мислення, пізнання, пояснення і розуміння. Когнітивний підхід в будь-якій предметній області акцентує увагу на «знання», вірніше, на процесах їх подання, зберігання, обробки, інтерпретація і виробництво нових знань. В рамках даної теми можна аналізувати формалізації фактори, враховувати думки експертів, їх досвід, знання, інтуїцію, використовувати міркування, що апелюють до здорового глузду [4, с. 75].

У європейських розвинених демократіях ми можемо бачити багато моделей, які на сьогоднішній день успішно функціонують. Але українська суспільно-політична перспектива не може зводитися до запровадження ідентичних моделей. Але з плином часу, ми можемо виділити ознаки того, що існуючі моделі вже не нової європейської демократії стають неспроможними і безпомічними, щоб достатньо адекватно реагувати як на глобальні виклики сьогодення, так і на проблемні питання внутрішнього і зовнішнього характеру.

Даною тематикою на сьогоднішній день займаються І. Бекешкіна, К. Горський, Г. Даніл'яна, Г. Ложкіна, Г. Перепилиці та ін.

По-перше, необхідність досягнення певних, вже установлених в Європі стандартів і норм організації політичної, економічної, соціальної і культурної сфер. Тут ми говоримо про достатньо універсальні категорії і виміри, наприклад реальне гарантування і забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина. На сьогодні, проаналізувавши зміст прав і свобод людини, які зазначені в Конституції, а саме тих, що стосуються соціальної і політичної сфери, можна сміливо сказати, що більша їх частина фактично не забезпечена дієвими механізмами реалізації.

По-друге, усвідомлення суспільством та державою ключових тенденцій суспільного європейського і світового розвитку та пошуку, а саме глибоке розуміння стратегічних орієнтирів майбутнього для України. Розв'язання зазначеної проблеми можливо лише шляхом розгортання широкого суспільного діалогу між всіма суспільно-політичними силами, що представляють основні соціальні групи населення України.

По-третє, важливою є саме практична реалізація даних напрямків як в суспільстві так і в державі в цілому. Для цього необхідно як визначення загальної траєкторії реалізації перспектив суспільно-політичного розвитку, так і внесення відповідних конкретних коректив та уточнень у суспільну практику сьогодення [1, с. 36].

Таким чином, необхідно усвідомлювати що успішне вирішення всіх трьох проблем можливе лише за наявності відповідного економічного, соціального, політичного і культурного середовища.

У широкому сенсі таким середовищем має виступати суспільство в цілому на певному рівні свого розвитку. За класичною політичною теорією, репрезентованою, зокрема, Алексісом де Токвілем, такий стан суспільства власне і є демократією [5, с. 54].

Сучасна соціальна структура України неспроможна належним чином забезпечувати реалізацію зазначених функцій суспільно-продукуючого середовища. Це визначається, насамперед, розрізненістю та несформованістю її основних складових, а саме: відсутності в Україні потужного сучасного середнього класу та відносно невеликих за чисельністю соціальних груп і прошарків, які фактично акумулюють суспільно-продукуючий потенціал. Українська еліта дуже відрізняється від соціальних прошарків (еліти) західноєвропейського зразку. В цій моделі демократії, багаті «щоденно вибиваються із гушавини народних мас, і безперервно туди само повертаються... Крім того вони пов'язані з масою своїх співгромадян тисячею таємних і таких міцних ниток, що навряд чи народ зможе виступити проти них, не завдавши шкоди самому собі» [3, с. 75].

У сучасній Україні ми можемо прослідкувати одну з ключових проблем, а саме - проблему становлення і розвитку елітних прошарків, які б відповідали зазначеним якостям, тобто були б органічною частиною суспільства і належним чином виконували відповідні, вкрай важливі для нього, функції.

Сучасні українські політичні реалії багато у чому визначаються соціальною структурою суспільства. Низька громадсько-політична активність населення, верховний характер політичних партій і політичного процесу в цілому, неефективність механізмів оформлення та представлення інтересів соціальних груп і прошарків, превалювання тіньових форм у стосунках між різними політичними силами - всі ці явища багато в чому зумовлюються соціальними чинниками. Все це формує сприятливе середовище для укорінення такої некорисної форми політичного режиму як «напівдемократія».

З іншого боку, було б не правильно ототожнювати проблеми сучасного політичного розвитку України з соціальними чинниками. Політичні перетворення можуть відбуватися певним чином і без всебічного змінення соціального середовища. Разом з тим, на сучасному етапі, саме політичні трансформації можуть стати тим поштовхом, який дозволить кардинально змінити соціальну динаміку.

Складність ситуації полягає в тому, що зазначені політичні трансформації потребують для своєї реалізації специфічних умов. Однією з таких умов є наприклад певний персональний склад політичної еліти, її ціннісні орієнтації та налаштованість на суспільні перетворення. Водночас діяльність політичної еліти щодо масштабних суспільних перетворень повинна здійснюватися у відповідних інституційних формах. Важливими елементами є саме розробка і реалізація державної політики політичними партіями та механізми їх участі в ній.

Нині в Україні політичні партії є фактично організаційним оформленням механізму реалізації інтересів елітних угруповань. Безумовно, у своїй діяльності політичні партії не можуть не враховувати інтереси основних соціальних груп і

прошарків. Аморфність і несформованість соціальної структури сучасного українського суспільства зумовлює недостатню оформленість зазначених інтересів як скільки-небудь цілісної системи [2, с. 136]. Саме це є причиною відсутності в Україні політичної ідеології як дієвого політичного інструменту, а, відповідно, існуючі політичні партії не мають достатньо чітких і системних ідеологічно- програмних настанов.

Саме на такій основі можуть бути ефективно здійснені необхідні перетворення сучасних українських соціальних, економічних, політичних і державно- бюрократичних еліт. Ці перетворення елітних прошарків і груп відбуватимуться одночасно і поряд із трансформуванням загальних умов відтворення і функціонування суспільства. При цьому відповідним чином будуть змінюватися роль, функції і визначальні якості суспільних еліт, які виступатимуть відразу і суб'єктом, і об'єктом таких вкрай необхідних для дальшого розвитку України суспільних трансформацій.

В результаті таких трансформацій в Україні повинна сформуватися система суспільно-політичного устрою, яка б становила собою втілення творчих потенцій Українського народу, його соціокультурних і ментальних особливостей і була б здатна розвиватися відповідно до ключових тенденцій європейського і світового суспільного поступу. При цьому повинен відбутися остаточний перехід від нинішнього суспільного утворення, що складається в більшості з елементів колишнього радянського ладу, до оригінальної, власно української суспільно- політичної моделі. У процесі становлення такої системи зазначені радянські елементи повинні повністю змінитись і перетворитись на характерно новий суспільний організм.

Література

1. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності. - Київ: Буква, - 247 с.
2. Гаєк Ф.А. Конституція свободи / Пер. з англ.. Мирослави Олійник та Андрія Королишина. - Львів: Літопис, - 556 с.
3. Литвиненко О.В. Суспільно-політичні перспективи України у світі, що змінюється. - Київ: Грамота, - 120 с.
4. Плотинський Ю.М. Моделі соціальних процесів: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. - Изд. 2-е, перераб. і доп. - М.: ЛОГОС, 2001. - 296 з.
5. Токвіль Алексис де. Демократія в Америці: Пер. с франц. / Передм. Гарольда Дж. Ласки. - Л.: Прогрес, 1992. - 554 с.